

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslowakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

EVROPSKÉ LISTY: Vychází každé pondělí • Vydává a tiskne: Universum

Sokol Publication, Inc. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek

Evropský redaktor: Václav Hora • Adresa redakce:

FK, D-6 Frankfurt/M. 70, Postfach 70 0254

EVROPSKÉ LISTY: Erscheint jeden Montag • Herausgeber: Universum

Sokol Publ. Inc. • Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für

Europa: Václav Hora • Anschrift der Redaktion:

FK, D-6, Frankfurt/M. 70, Postfach 70 0254

GEGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONNTAG, den 26. JANUAR 1976 • FK, D-6 FRANKFURT/M. 70, POSTFACH 70 0103 • Nr. 4.

Moskva, Rudé náměstí, srpen 1968

Přemysl Janýr, Videa

Vytvořit si představu někoho, koho jste nikdy v životě ani na fotografii neviděli, je samozřejmě vyloučené, člověk musí počítat s překvapením. Ale přesto jsem tomu nechtěl věřit, když jsem ji viděl přicházet od letadla: malá postavička. Skoro neskutečná se zdála představa, že právě ona je jednou z těch sedmi, kteří měli odvahu 25. srpna 1968 na Rudém náměstí v Moskvě protestovat proti několika stům tisícům vojáků a nevím kolik tisícům tanků, které tehdy zavalily Československo a udušily naději Pražského jara.

Když jsem se pak s Natálií Gorbaněvskou setkal v kruhu přátel, staly se události před víc než 7 roky opět přítomností především otázkou, na niž odpověď jsme těžko hledali tehdy před lety, když jsme v prvních dnech invaze slyšeli zprávu o demonstraci v Moskvě. Otázkou, jak k demonstraci mohlo dojít, jak se v mnohamilionové Moskvě vzájemně našla hrstka těch, kteří se rozhodli k protestu. Ale také otázkou, zda si byli vědomi nevyhnutelného pokračování svého činu: zatčení, soud, vězení. Byli, jak Gorbaněvská vypráví. Shodou okolností se právě 21. srpna konal soud s Alexandrem Rykovským a řada opozičníků uvažovala, jak by se společně mohli procesu zúčastnit. Do toho přišla zpráva o událostech v Československu. Když Gorbaněvská navrhla uspořádat demonstraci, ozvaly se hlasy pro, ale také proti, které argumentovaly důsledky, které taková akce bude mít. Nastaly dlouhé diskuse. 23. srpna se v Moskvě objevil Viktor Fainberg. Přijel z Leningradu se stejnou myšlenkou. Večer se sešel s Gorbaněvskou a naprosto rozhodně řekl, že je-li Pavel Litvinov tak přehnaně rozumný a odmítne, jak tvrdili leningradští, půjde za generálem Grigorenkem a budou demonstrovat třeba sami dva. Od Gorbaněvské se dozvěděl, že Grigorenko s ee není v Moskvě, ale zato Litvinov není tak přehnaně rozumný, a určitě se najdou i další.

Nakonec bylo dohodnuto, že se demonstrace uskuteční 25. přesně v poledne. Kdo se ji zúčastní nebylo jisté.

Ráno toho dne se v Moskvě objevil také Vadim Delone. Dvacetiletý student byl krátce před tím jako opozičník podmíněně odsouzen a žil proto v pololegalitě na daleko od Moskvě. Také u něho vznikla podobná myšlenka a tušení, že se něco chystá. Od rána chodil od jednoho známého bytu ke druhému, ale nikdo mu nic nechtěl prozradit: všichni se obávali, že by se demonstrace zúčastnil a že by to pro něho mělo obzvlášť těžké následky. Ale přece jen si z náznaků domyslel, že se něco chystá na Rudém náměstí. Dorazil tam krátce před polednem. Skupina opozičníků, kteří tam už byli, byla početná. Hlavně šlo o to, aby byli svědci, kteří by zprávu o akci mohli rozšířit dál. Úderem dvanácté se několik z nich posadilo na okraj chodníku a rozvinulo připravené transparenty s protestními hesly. A ve stejném okamžiku se na ně vrhli okolostojící milicionáři a tajní, a začali je brutálně cpát do policejních aut, která byla jakoby zázrakem také na místě.

Jediným účastníkem, který zůstal na svobodě, byla Natalie Gorbaněvská. Zúčastnila se totiž demonstrace se svým tříměsíčním synem a policie zřejmě nevěděla, co s ním a s kočárkem. Tak se mohla vrátit domů, v noci sepsat podrobnou zprávu a následujícího dne ji předat zahraničnímu tisku.

Ostatní se odehrávalo přesně tak, jak je v Sovětském svazu obvyklé. Po výsledcích následoval soud. Byli obžalováni pro porušení § 190, vědomé pomlouvání režimu a § 193, rušení veřejného pořádku. Ani na Gorbaněvskou však policie nezapomněla. O tři měsíce později byla dána do psychiatrické léčebny. Název léčebna může mýlit, protože se ve skutečnosti jedná jen o brutálnější metodu věznění, než jakou je pobyt na souostroví Gulag. Když ji v r. 1975 KGB postavilo před otázku buď emigrovat nebo jít znovu do psychiatrické léčebny, rozhodla se pro emigraci. "Kdybych mohla volit mezi emigrací a trestaneckým táborem, volila bych trestanecký tábor", dodává k tomu.

(Pokračování na str. 3.)

OPĚT O TOMTÉŽ

Ferdinand Peroutka

Pokud detenty se týká, bylo o ní při přechodu ze starého roku do nového hojně uvažováno. Myšlenky se točily kolem toho, jaký v této věci je poměr mezi sloupcem "Má dáti" a "Dal". Jestliže by bylo třeba, budeme na krku nosit známku, že jsme při detentu. Kdo by si usmyslil žádat její konec, dával by si nerozumný, v důsledcích snad strašlivý cíl. Avšak nemůže být zakázáno ptát se po zdraví detenty.

Někteří své novoroční rozjímání zakončili takto: "Co se nyní děje ve jménu detenty, je nová sovětská ofenziva ve studené válce číslo 2". Kdo cití fakta, nemůže mnoho polemizovat proti této diagnóze. Jen toto bychom namítli: nikoli studená válka číslo 2, nýbrž číslo 3, 4, 5 a tak dále. Jinak řečeno, studená válka nikdy nepřestala. I když detenta se zdála na jakémś citovém vrcholu, sověty neopomíjely jednat mimo ni, kde nalézaly příležitost. V

jedné Offenbachově operetě potkalo štěstí rodinu, která se živila polykáním ohně na jarmarcích. Pak zdědila velké jmění a bydlela v paláci. Ale po večerní hostině rodina se plížila dolů do kuchyně, aby tam ze zvyku spolkla trochu ohně, zbylého v kamnech. Tak komunisté si odskakují od detenty k leninismu.

Abychom všemu lépe rozuměli, vraťme se do roku 1972, kdy prezident Nixon v Moskvě vyjednal detentu. Bezprostředně po svém návratu, myslíme, že ještě při vítání na letišti, řekl, co přináší: novou náladu, zlepšenou atmosféru mezi Amerikou a Ruskem. Neoznámil a nemohl oznámit, že přináší smlouvu o řešení konkrétních problémů, ať na Středním východě, ať v Jižní Americe, ať v Evropě. Občas vybuchující otázka západního Berlína zůstala viset v povětří jak visela. Nixon vyjednal jen závazek dobré vůle. Na nedávné konferenci v

Helsinkách také žádný konkrétní problém nebyl rozřešen, jen abstraktní deklarace "dobrých úmyslů" byla usnesena. Nový americký prezident Ford byl nyní na návštěvě v Číně, po návratu (Pokrač. na str. 3)

Evropský Castro za mřížemi

V Portugalsku byl zatčen a z vojenského spiknutí obviněn maj. gen. Otelo Saraiva de Carvalho, prokomunistický revolucionář, který před časem stál v čele vojenské bezpečnosti a byl oblastním velitelem Lisabonu. Loni v létě byl jedním z členů vládní trojky: Carvalho, prezident Costa Gomes a prokomunistický premiér Vasco Gonçalves. Carvalho, klíčová osobnost v revolučních událostech roku 1974, sám sebe nazývá "evropským Fidelem Castrem..."

Lebanon - ohnisko světového konfliktu?

Situace v Lebanonu, jak poslední zprávy dokazují, se vyvíjí tak neočekávaně, že žádné překvapení není vyloučeno. Největší nebezpečí hrozí ze strany těch, kdož se budou snažit situaci zneužít pro své vlastní účely.

Když v roce 1958 lebanonský prezident Chamoun požádal Spojené státy o vojenskou intervenci k záchraně nezávislosti své vlády — odpověď z Washingtonu došla okamžitě: prezident Eisenhower žádosti vyhověl a vyslal do Lebanonu americkou námořní armádu, která asi po dvou měsících, aniž by zasáhla, Lebanon opět opustila.

Dnes, stejný Camille Chamoun, nyní ministr vnitra a představitel křesťanské menšiny v Lebanonu, svoji žádost a prosbu o mezinárodní pomoc k záchraně lebanonské nezávislosti, ohrožené moslemskými levicovými elementy a Palestinci, kteří překročili hranici ze Syrie —

opakoval. Americká odpověď nyní po 18-ti letech: negativní. Odmítnutím pomoci nebyla vinna jenom změna zahraniční politiky Spojených států, nýbrž také nebezpečí, že zásah v Lebanonu mohl by i vyvolat reakci ze strany sousedů Lebanonu, (kteří možná na tuto příležitost čekají) a na Středním východě by mohl vzplanout konflikt nový, ještě o mnoho větší.

Ale i v případě, že k rozšíření konfliktu nedojde, nebezpečí stále hrozby Lebanonu ze strany palestinské armá-

dy, kterou diriguje Damašek bude trvalé a Izrael, Jordánsko, Egypt a ostatní sousední státy budou muset být stále v napětí.

Krveprolití v Lebanonu si vyžaduje zvýšené pozornosti celého diplomatického světa, který musí všemi prostředky konečně vyřešit politický problém palestinský, nejenom po stránce ideologické a propagandistických manévřů, které se nyní odehrávají v Bezpečnostní radě Spojených národů — ale skutečným diplomatickým procesem. Je nejvyšší čas. FIN

Gromykovovo fiasko v Japonsku

Zahraniční ministr SSSR Andrej Gromyko se po celou dobu své oficiální pětidenní návštěvy Japonska snažil, aby zabránil podepsání dohody o spolupráci mezi Japonskem a rudou Čínou. Namáhal se velmi usilovně vzhledem k důležitému postavení Japonska jako jednoho z hlavních států Asie, jak ve smyslu politickém tak i hospodářském, který pod nukleární ochranou Spojených států je vlastně klíčem k politické rovnováze v Asii vůbec. Odmítnutí je fiaskem nejenom Gromykovým, ale i sovětské politiky v Asii, kterým se velmi pravděpodobně bude zabývat i únorový kongres Kom. strany SSSR.

